

08.10.2021

Projekt

"Edycje cyfrowe skłaniają do zmiany perspektywy"

Polecamy uwadze najnowszy tekst na portalu <https://operas.pl/>, poświęcony specyficie edycji cyfrowych oraz najbardziej interesujących projektów i publikacji na temat tej dziedziny humanistyki cyfrowej.

Tekst artykułu, który powstał we współpracy z zespołem Nowej Panoramy Literatury Polskiej (prof. IBL PAN dr hab. Bartłomiej Szleszyński, mgr Agnieszka Szulińska, dr Paweł Rams) znajduje się na stronie internetowej: <https://operas.pl/2021/10/07/edycje-cyfrowe-sklaniaja-do-zmiany-perspektywy/>.

Fragment artykułu:

Naukowe edycje cyfrowe również mają na względzie problemy bliskie edycjom „tradycyjnym”, takie jak: ustalenie graficznej formy tekstu, opatrzenie komentarzem edytorskim zmian i zjawisk tekstowych, ustalenie i przekazanie wszystkich lub wybranych wariantów tekstu, opracowanie indeksów, wstępów i wykazów niezbędnych do analizy utworu lub źródła. Dodatkowo jednak przy ich tworzeniu ważną rolę odgrywają takie kwestie jak: dostępność i przetwarzalność danych, łączenie edycji w większe korpusy do analiz typu Big Data, nieliniowy charakter publikacji czy rozbudowane możliwości ukazania wersjonowania nie tylko tekstu opracowywanego, lecz także samych prac edytorskich.

Edycje cyfrowe skłaniają tym samym do zmiany perspektywy myślenia o edycjach: powstają w oparciu o właściwości cyfrowego medium, zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. Oznacza to, że nie mogą zostać przeniesione do papierowej formy wydania bez znaczącej utraty treści i funkcjonalności (Sahle 2016, 26-28).

Edycje cyfrowe nie są więc po prostu kopiami wydań papierowych, przeniesionymi bez większych lub żadnych zmian na stronę internetową. Przykładem może być Korespondencja Jana Lechonia i Kazimierza Wierzyńskiego dostępna na stronie Tei.nplp.pl. Cyfrowa edycja korespondencji wprowadza m.in. dodatkową klasyfikację komentarza edytorskiego, umożliwia katalogowanie wszystkich określeń danego bytu, czyli np. osoby (zobacz szablon użycia: Jan Lechoń), przeszukiwanie korpusu listów z użyciem takich filtrów jak: adresat, autor, miejsce czy okres. Wydanie

papierowe nie daje takich możliwości (zob. Jan Lechoń, Kazimierz Wierzyński, *Listy 1941-1956*, oprac. B. Dorosz, przy współ. P. Kądzieli, Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2016). Zawiera jednak dokładnie ten sam materiał źródłowy co wersja cyfrowa.

Niektóre edycje powstają wyłącznie w przestrzeni cyfrowej (*born digital*), inne są częścią projektów hybrydowych, w których równolegle może zostać wydana wersja papierowa – obie formy nie są jednak tożsame. W przypadku edycji hybrydowych konieczne jest wcześniejsze ustalenie zasad obowiązujących zarówno w cyfrowym jak i papierowym wydaniu tak, by pomimo swoich odmienności, stanowiły spójną i jednorodną całość.

Słowa kluczowe: humanistyka cyfrowa, edycje cyfrowe, OPERAS-PL, edytorstwo